

DISCURS SOBRE EL FRONT ÚNIC

Lev Trotski

26 de febrer de 1922

Comitè Executiu de la Internacional Comunista

---

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es – des de:
<http://grup-germinal.org/?q=node/186> ; <http://grup-germinal.org/>

Camarades, no puguí assistir a la sessió d'ahir però he llegit amb atenció els dos discursos que, en principi, s'han oposat a la tàctica definida per l'Executiu: els discursos dels nostres camarades Terracini i Daniel Renoult.

Estic d'acord amb el camarada Radek quan diu que el discurs del camarada Terracini no és més que una nova edició, i no molt millorada, he de confessar-ho, de les objeccions que presentà a les nostres tesis en el III Congrés. Ara bé, la situació ha canviat.

En el III Congrés ens trobàvem davant el perill que el partit comunista italià i altres es comprometeren en accions que podrien ésser molt danyoses.

Sempre es pot dir que aquest perill negatiu no és tan perillós com el perill positiu. Sí, però el temps és un gran factor en política i, si hom el deixa escapar, aquest temps sempre és utilitzat per altres contra nosaltres.

El camarada Terracini diu: “naturalment, estem a favor de l'acció de les masses i a favor de la conquesta de les masses”. És el que repeteix sempre en el seu discurs. Però, d'altra banda: “estem a favor de la lluita general del proletariat i contra el front únic, en el sentit precisat per l'Executiu.”

Camarades, el mateix fet que un representant del partit proletari afirmi i repeteixi contínuament: “estem a favor de la conquesta de la majoria del proletariat, estem a favor d'aquesta consigna: “Cap a les masses!””, apareix com un ressò un xic tardà de les discussions del III Congrés en què es creia imminent la revolució, en el que els sentiments del proletariat, sentiments nascuts de la guerra, i molt favorables a la revolució russa i a la revolució en general, semblaven suficients per a portar a la revolució. Però els esdeveniments han demostrat que aquesta apreciació era falsa. Durant el III Congrés, discutirem, diguérem:

“No, ara comença una nova etapa: la burgesia està actualment sinó molt segura almenys prou segura sobre els seus peus com per a obligar-nos als comunistes a conquerir primer que res la consciència de la majoria dels treballadors.”

Com conquerir les masses?

I avui en dia el camarada Terracini repeteix contínuament: “estem a favor de l’acció que ha de conquerir les masses”. Naturalment, però ens trobem ja emplaçats en un nivell un poc més elevat i discutim ara sobre els mètodes per a conquerir aquestes masses en l’acció. I, sobre aquest problema: com conquerir les masses? Els partits comunistes s’han agrupat, de fet de forma natural, lògicament, en tres grans categories. Els partits que estan encara en els començaments dels seus èxits i que, com a organització, encara no poden exercir un paper en l’acció immediata de les masses, naturalment, aquests partits tenen un gran esdevenidor, com tots els altres partits comunistes; però, avui en dia, no poden comptar molt amb l’acció de la massa proletària perquè no tenen molts militants. Ara, aquests partits han de lluitar, de moment, per a conquerir una base, una possibilitat d’influenciar el proletariat durant la seua acció (d’aquesta situació surt amb èxit ara encara el nostre partit anglès en creixement).

D’altra banda, hi ha partits que dominen completament el proletariat. Crec que el Camarada Koralov té raó quan afirma que aquest és el cas de Bulgària. Què significa açò? Açò vol dir que Bulgària està madura per a la revolució proletària però que les condicions internacionals ho impedeixen. Llavors, naturalment, en semblant situació la qüestió del front únic no es planteja o quasi no es planteja.

A Bèlgica i Anglaterra, per exemple, es presenta com una lluita per a conquerir un lloc al front proletari, per a influenciar el proletariat, per a no ésser eliminat del seu moviment.

Entre aquests dos pols extrems, hi ha partits que representen una força, no sols una força d’idees sinó una de numèrica, com a organització. Aquest és ja el cas de la major part dels partits comunistes. La seua força pot ésser la d’un terç de l’avantguarda organitzada, un quart o, fins i tot, la meitat, o un poc més de la meitat, això no canvia la situació en general.

Quina és la seua tasca? És conquerir la indiscutible majoria del proletariat. Amb quin objectiu? Per a portar el proletariat a la conquesta del poder, a la revolució. Quan arribarà aqueix moment, no ho sabem. Suposem en sis mesos, suposem en sis anys, pot tractar-se d’aquesta escala, entre sis mesos i sis anys en els diferents països. Però, teòricament, no està exclòs que aquest període preparatori pugui durar molt més temps. Llavors em pregunte: què fem durant aquest període? Continuem lluitant per conquerir la majoria, la consciència de la

totalitat del proletariat. Però aquest no és el cas, ni avui ni demà; de moment som el partit de l'avantguarda del proletariat. I bé, ¿cal que la lluita de classes es pare per a esperar el moment en què nosaltres hàgem conquerit la totalitat del proletariat? Heus aquí la qüestió que plantege al camarada Terracini i també al camarada Renoult: ¿la lluita proletària pel pa de cada dia cessa a l'espera del moment en què el partit comunista, recolzat per la totalitat de la classe obrera, puga conquerir el poder? No, no cessa, continua. Els obrers que estan en el nostre partit o aquells que s'hi mantenen fora, com els que estan en el partit Socialdemòcrata o fora, estan més o menys disponibles, això depèn del moment i del medi proletari però són capaços de lluitar pels seus interessos immediats i *la lluita pels seus interessos immediats, en aquesta època de gran crisi imperialista, és sempre el començament d'una lluita revolucionària.* Açò és molt important però aquí només és un parèntesi.

Accions immediates

I bé, els obrers que no ingressen en el nostre partit, que no comprenen al nostre partit i per aquesta causa no hi ingressen, volen tenir la possibilitat de lluitar pel tros de pa, pel tros de menjar. Veuen el partit comunista, al partit socialista, i no comprenen per què s'han separat; s'adhereixen a la CGT reformista, al partit socialista a Itàlia, etc., o bé estan fora del partit. I, mira per on, es diuen que aquestes organitzacions, o bé aquestes sectes, no sé com les denominen en la seua llengua, aquests obrers semiconscients, diuen: “Que ens oferisquen la possibilitat de lluitar avui!” No els podem respondre: “Però estem aïllats per a preparar el teu futur, el teu gran dia de demà...” No ho comprendrien perquè estan absorbits pel seu “dia d'avui”, perquè si poguessen entendre aquest argument, per a ells completament teòric, haurien ingressat en el partit. En trobar-se en aqueix estat d'ànim i veient davant d'ells diferents organitzacions sindicals i polítiques, es troben desorientats; es troben davant la impossibilitat de preparar una acció immediata, per més parcial i petita que siga. Llavors arriba el partit comunista que els diu: “Els meus amics, ens hem separat. Creieu que és un error; puc explicar-vos-en les raons. No les enteneu? Ho sent, però ara existim nosaltres, els comunistes, els socialistes i al costat de nosaltres els sindicalistes reformistes i els sindicalistes revolucionaris; existim com a organitzacions independents per raons que nosaltres, comunistes, creiem completament legítimes; però malgrat tot, nosaltres, comunistes, vos proposem una acció immediata pel vostre tros de pa: vos la proposem, a vosaltres i als vostres caps, a cada organització que representa una part del proletariat.” Està completament dins de la psicologia de les masses, dins de la psicologia del proletariat, i afirma que els camarades que, amb passió, que s'explica molt bé a causa de la importància i gravetat de la qüestió, protesten contra açò, expressen molt més el procés dolorós de la seua recent separació dels reformistes, dels oportunistes, que no la mentalitat de la gran classe proletària. Perquè jo comprenc molt bé que per a un periodista que estava en la mateixa redacció de

l'*Humanité* amb, posem per cas, Longuet, que se'n separà amb grans dificultats, dirigir-se de nou després de tot açò a Longuet, proposar-li fer causa comuna amb ell, es tracta d'una dificultat psicològica, és una dificultat moral. Però quant a la classe proletària, quant a la massa francesa, als milions d'obers francesos, no es preocupen molt d'aquestes coses, malauradament, pot ésser perquè no estan en el partit. Però quan hom els diu: "nosaltres, comunistes, prenem ara la iniciativa de l'acció de masses pel vostre tros de pa", ¿A qui reprovaran en aquestes circumstàncies? A la Internacional Comunista, al Partit Comunista francès? No, mai.

Objeccions al Front Únic

I per a demostrar-vos, camarades, que aquesta mentalitat que s'obre pas a França, sobretot a França, no és el reflex de la mentalitat de la massa proletària sinó que representa, d'una banda, un ressò tardà d'un aspecte de l'antic partit i, d'altra banda, el penós procés de la separació, per a demostrar-vos açò, vaig a citar-vos alguns articles... Pregue disculpes: els camarades francesos es burlen un poc del nostre entusiasme per les citacions; un d'ells ha fet observacions molt espirituals sobre l'envergadura de la nostra documentació, però no ens queda una altra solució, naturalment; les citacions són flors seques del moviment obrer però si es coneix un poc la botànica i si també s'ha observat les flors als camps, sota el sol, s'arriba, inclús davant exemplars dissecats, a una idea del moviment.

Vos citaré un camarada molt conegut a França: és el camarada Víctor Méric. Representa, si fa o no fa, l'oposició contra el front únic davall un aspecte comprensible per a tothom; la vulgaritza al seu estil humorístic. Heus aquí el que diu (sembla una broma i, per a mi, és una mala broma; però cal prendre-la tal com és):

"Si fem front únic Amb Briand? Després de tot, Briand només és un dissident, un dissident de la primera fornada, un dissident precursor; però, de totes les maneres, pertany a la gran família" (*Journal du peuple*, 13 de gener)

Així, en el mateix moment en què l'Executiu diu: "vosaltres, el partit francès, no representeu més que una part de la classe obrera, cal cercar les possibilitats de l'acció comuna de les masses", la veu de París respon: "Però, i si fem front únic amb Briand?"

Hom pot dir: es tracta d'ironia i està escrit en un diari que està creat especialment per a aquest gènere de bromes, El *Journal du peuple*. Però tinc una citació del mateix autor en *La Internacional* i és infinitament més seriosa on diu:

“I que se’m permeta plantejar un única qüestió, ah! Sense la menor ironia... (és Víctor Méric qui precisa: “sense la menor ironia”)

INTERRUPCIONES.- Per una vegada! No ocorre força sovint.

TROTSKI.- “... I que se’m permeta plantejar una única qüestió, ah!, sense la menor ironia! Si aquesta tesi resulta acceptada a França i si, demà, el ministeri Poincaré de la Guerra, arruïnat, deixa el lloc a un Gabinet Briand o Viviani, resolt partidari de la pau, del desarmament i de l’*entente* entre els pobles i del reconeixement dels soviets, ¿no caldrà que els nostres representants al parlament consoliden mitjançant el seu vot la situació d’aquest govern burgès? I si fins i tot, tot pot succeir!, una cartera fóra oferida a algun dels nostres, hauria de rebutjar-la? (*La Internacional*, 22 de gener)

Està escrit, ah!, sense la menor ironia no en *El Journal du peuple* sinó en *La Internacional*, el diari del nostre partit. Així, per a Víctor Méric, no es tracta de la qüestió de la unitat d’acció proletària sinó de les relacions de Víctor Méric i de tal o qual dissident, dels dissidents d’ahir o despús-ahir. És, com pot veure’s, un argument pres del terreny de la política internacional. ¿En el cas en què un Govern Briand estigués disposat a reconèixer als soviets, la Internacional ens imposaria des de Moscou la col·laboració amb aquest govern?

El camarada Terracini no ha parlat, completament, com el camarada Méric; però també ell ha evocat el fantasma d’una aliança entre tres potències: les potències número 3, 2 i 2 i ½ (Alemanya, Àustria i Rússia). És un poc el mateix terreny.

El Camarada Zinoviev digué en el seu discurs en reunió plenària, i jo ho diguí també en la comissió: hi ha camarades que cerquen, en les nostres opinions o en les nostres “desviacions”, “raons d’estat”. No serien els nostres errors de comunistes, serien els nostres interessos d’homes d’estat russos els que ens portaria a recórrer a tal o tal altra tàctica. És precisament l’acusació vetllada de Víctor Méric.

Crítiques, no insinuacions

Cal recordar els nostres debats en el III Congrés. S’ha recordat que en Alemanya els esdeveniments de març foren interpretats per la dreta, i sobretot pels lacais de la dreta, com el resultat d’un suggeriment de Moscou per a salvar la situació compromesa dels soviets. Ara bé, en el III Congrés, quan s’hi condemnaren determinats mètodes emprats en el curs d’aquests esdeveniments, fou l’extrema esquerra (KAPD) la que pretengué que el govern dels soviets estava contra aquest moviment revolucionari i que volia retardar la revolució alemanya durant un cert temps a fi de poder tancar negocis amb la burgesia d’Occident.

Ara es repeteix el mateix a propòsit del front únic.

Camarades, l'interès de la República dels Soviets només pot ésser l'interès del moviment revolucionari mundial. Si aquesta tàctica és nociva per a vosaltres, els nostres germans francesos, o per a vosaltres, els nostres germans italians, també és completament nociva per a nosaltres. I si creieu que estem tan absorbits o hipnotitzats per la nostra situació d'homes d'estat que ja no som capaços d'entendre les necessitats del moviment obrer, llavors cal introduir en els estatuts de la Internacional un paràgraf que diga que el partit que haja arribat a la llastimosa situació d'haver conquerit el poder ha d'ésser exclòs de la Internacional Obrera. (*Rialles*)

Respecte a tot açò, voldria que en compte de semblants acusacions, que no són acusacions formals sinó insinuacions annexades als elogis més o menys oficials i rituals de la revolució russa, se'ns critique un poc més. Si el Comitè director del partit francès ens enviés una lletra dient: "Esteu portant endavant, ara, una nova política econòmica. En guàrdia! Vos trenqueu el cap! Aneu massa lluny al terreny de les relacions capitalistes."

O si la delegació francesa ens digués: "Hem assistit a la desfilada. Heu copiat molt fidelment els antics mètodes de l'exèrcit: açò pot ésser una mala influència per a les joventuts obreres". O, per exemple, si ens diguéreu: "La vostra diplomàcia és molt 'diplomàtica'; concedeix entrevistes, notes de premsa, que ens poden molestar a França." Que ens criticàreu obertament, posant el punt sobre la i, aquestes són les vertaderes relacions que desitgem establir entre nosaltres. Però no aquesta forma detestable que procedeix mitjançant al·lusions. Tot açò està entre parèntesi.

L'argument sentimental

Víctor Méric té, darrere de l'argument de la política internacional, l'argument d'ordre sentimental: "Igualment, el 15 de gener pròxim, quan recordem els dos màrtirs, no serà bo que vingueu a parlar-nos d'unitat del front amb els amics dels Scheidemann, els Noske, els Ebert i altres assassins de socialistes i treballadors." (*La Internacional*, 8 de gener 1922)

Naturalment, és un argument que pot influenciar molt treballadors molt senzills, que tinguen un sentiment revolucionari però sense educació política suficient, sense educació revolucionària suficient. El camarada Zinoviev s'hi refereix en el seu discurs. I el camarada Thalheimer ha dit:

"Camarades, si es tenen raons sentimentals per a no seure en la mateixa taula que homes de la II Internacional i de la Internacional III i mitja, aquestes raons són vàlides,

sobretot per a nosaltres, alemanys. Però com pot ésser que un comunista francès enuncie una afirmació que significa que els comunistes alemanys no tenen aquest sentiment revolucionari, aquest odi envers els traïdors i els assassins de la II Internacional?”

Crec que el seu odi no és menor que l’odi literari, periodístic, de Víctor Méric. Però per a ells la tàctica del front únic és una acció política i no un apropament moral als caps socialdemòcrates.

El tercer argument és el següent, i és més o menys decisiu. El trobem en un article del mateix autor:

“La Federació del Sena acaba de prendre una decisió sobre aquestes greus qüestions: rebutja, amb una forta majoria, el front únic. Això significa simplement que a un any de distància no pensa canviar d’opinió. Això vol dir que després d’haver consentit aquesta operació dolorosa que fou l’escissió de Tours, es defensa de voler qüestionar-ho tot, refusa cridar els homes de què ens hem separat.” (*La Internacional*, 22 de gener de 1922)

Heus aquí com es presenta el front únic. Com la tornada a la situació d’abans de Tours. I Fabre, l’hospitalari Fabre, declara que està completament d’acord amb la tàctica del front únic, amb una sola reserva: “¿Per què, doncs, haver demolit a tirs la unitat socialista i obrera?”

Així s’entén la qüestió. Amb aquesta manera de presentar la qüestió, el front únic significa la tornada a la situació d’abans de Tours, és de fet la treva, la unió sagrada amb els dissidents, amb els reformistes. Després d’haver constatat el fet, cabdal, hom discuteix sobre la tàctica a seguir: o acceptar o rebutjar. Méric exclama: “M’opose, amb la Federació del Sena”. I Fabre: “No, accepte, accepte.”

Camarades, fins i tot en Frossard, que és naturalment un home polític de gran valor, que tots coneixem i que no veu les coses únicament sota el seu aspecte anecdòtic, fins i tot en ell no trobem arguments més sòlids. No, sempre està present la mateixa idea de l’apropament als dissidents; mai la qüestió de la unitat del front. Ara bé, vos pregunte, existeix o no aquesta qüestió a França?

El Partit Comunista francès té 130.000 militants, el partit dels dissidents en té uns efectius menors, i crida la vostra atenció sobre el fet que els camarades francesos han denominat als reformistes “dissidents”. Per què? Per a denunciar-los davant el proletariat com a destrossadors del front únic, és a dir als socialpatriotes, igual que la CGT revolucionària es denomina unitària per a demostrar que un dels seus objectius, el seu objectiu principal, és assegurar al proletariat la unitat d’acció.

La nostra debilitat

Podria dir que els vostres mètodes i accions són superiors als arguments que heu emprat contra la tàctica definida pel Comitè Executiu de la Internacional Comunista. El partit té 130.000 militants i els dissidents en tenen 30.000, 40.000 o 50.000. No importa...

INTERRUPCIIONS.- 15.000! Les xifres dels dissidents sempre són inexactes! És molt difícil conèixer-les.

TROTSKI.- És una minoria, però una minoria gens menyspreable.

Després estan els sindicats. Els sindicats, tingueren fa anys dos milions de membres. Han afirmat: l'estadística dels sindicats francesos està per davall del seu empena revolucionària i ara hi ha, prenc les xifres del discurs del camarada Renoult, 300.000 adherents a la CGT Unitària. El conjunt dels sindicats era de 500.000 abans de l'escissió.

Ara bé, la classe proletària s'hi compta per milions.

El partit té 130.000 militants. Els sindicats revolucionaris tenen 300.000 adherents. Els sindicats reformistes tenen, si fa o no fa, 200.000. Els dissidents són 15.000. Heus aquí la situació.

Naturalment, el partit es troba en una situació molt favorable, perquè és l'organització política preponderant, però no dominant de fet. Què representa ara el partit francès? El partit francès és el resultat, la cristallització, d'aquest gran ascens revolucionari del proletariat que sorgí de la guerra, gràcies a l'acció plena de coratge dels camarades que es trobaven el capdavant del moviment en aqueixa època. Utilitzaren aquest impuls, aquest ascens de les masses, aquest sentiment més aïna succint, però revolucionari, primitivament revolucionari; l'utilitzaren per a transformar l'antic partit i per a fer-ne un partit comunista.

Després, la revolució no arribà. La massa, que tenia el sentiment que la revolució anava a desencadenar-se en el mateix dia, o l'endemà, veu que no esclata. Llavors, com a conseqüència, es produeix un cert reflux, i el que queda del partit, és l'elit proletària. Però la gran massa pateix un sentiment de retirada psicològica i un reflux. Això es materialitza en l'abandó en massa dels sindicats. Els sindicats perden els seus afiliats. Tenien milions que ara ja no en tenen, homes i dones que havien entrat durant algunes setmanes, durant alguns mesos, i que han abandonat. La gran massa proletària serva, naturalment, aquest ideal de la revolució, però aquest ideal s'ha convertit en una mica més vague, menys realitzable. El partit comunista subsisteix amb la seua doctrina i la seua tàctica.

Hi ha un petit agrupament dissident que ha perdut, durant aquesta tumultuosa època de la revolució, tota la seua autoritat. Però suposem que aquesta situació transitòria dura encara un any, dos anys, tres; admetem-ho. No ho volem. Però, per a representar-nos la situació, suposem que es produeix una acció general a França. Com s'hi agruparan els obrers? Què faran els obrers francesos? Si prenem el partit comunista i el partit dels dissidents, les relacions són de 4 a 1 i, a la classe obrera, els sentiments a favor de la revolució, els sentiments vagues, potser estaran en la relació de 99 a 1.

Blocs d'esquerres i Front Únic

Però la situació es dilata sense estabilitzar-se i s'apropa el moment de noves eleccions. Què pensarà l'obrer francès? Es diu a si mateix que el partit comunista pot ésser, tal vegada, un bon partit, que els comunistes són bons revolucionaris; però, avui en dia, no hi ha revolució, es tracta d'unes eleccions; de Poincaré, l'últim gran esforç del nacionalisme revengista, de la pau perillosa, l'últim parpelleig del llum que va a apagar-se.

Després d'açò què li quedarà a la burgesia? El Bloc d'Esquerres. Però perquè aquesta combinació política tinga èxit cal disposar d'un instrument al si mateix de la classe obrera. Aquest instrument és el partit dels dissidents.

Per la nostra banda, disposem d'un excel·lent terreny per a la nostra propaganda a través de *l'Humanité*, a través de tota la nostra premsa, de tots els Nostres òrgans.

Però hi ha també altres mitjans i nosaltres intentem arribar a les grans masses mitjançant mítings, discursos excel·lents dels nostres amics francesos als que, ho sabeu, no els manca eloqüència. Les eleccions arriben. Una gran massa dels obrers francesos raonarà llavors versemblantment de la manera següent: "En definitiva, un parlament del Bloc d'Esquerres és preferible a un Parlament de Poincaré, del Bloc Nacional." I aquest serà el moment en què els dissidents podran exercir el seu paper polític. No són nombrosos com a organització política. Cert. Però els reformistes, sobretot a França, no necessiten una gran organització. Tenen periòdics que no tenen molts lectors, cert, perquè la massa més passiva, el proletariat més desil·lusionat no llegeix; està desencantat, espera els esdeveniments, olora l'ambient sense llegir. Són els obrers completament guanyats per a la revolució els que llegeixen. Així, doncs, aquest petit instrument de la burgesia, aquesta organització dels dissidents pot, sota aquestes condicions, adquirir una gran importància política. I la nostra tasca és ara combatre per avançat la idea del Bloc d'Esquerres en el proletariat francès. Aquesta és una qüestió molt important per al partit francès, no dic que aquest Bloc d'Esquerres seria una desgràcia per a nosaltres. Per a nosaltres també serà un avantatge però a condició que el proletariat no col·labore amb ell.

I si vosaltres, sota aquestes condicions, sense precisar per avançat els mètodes, la forma de la lletra oberta o tancada que cal enviar al Comitè director, si existeix, dels dissidents; si, sense precisar les formes, els provoqueu, si desemmascareu aquest aliat de la burgesia que espera, que no vol comprometre's molt ara, que espera al refugi de les seues redaccions, dels seus clubs parlamentaris, haureu aconseguit un gran avantatge, perquè, en el moment de les eleccions, aquests agrupaments dissidents esdevindran molt actius, li faran al proletariat tota sort de promeses. I tenim el major interès en expulsar-los de les seues oficines, del seu retir, i col·locar-los davant el proletariat sobre la base de l'acció de les masses. Heus aquí la qüestió. No es tracta en res d'apropament a Longuet.

I vertaderament, camarades, és una situació un xic còmica. Hem discutit àmpliament, fa uns quinze mesos, amb els camarades francesos; els demostrarem que era necessari excloure Jean Longuet. I els camarades que, en aqueixa època, dubtaven davant les vint-i-una condicions ens diuen avui: "Ens imposeu un apropament a Jean Longuet", comprenc molt bé que un obrer parisenc, després de llegir l'article de Víctor Méric se'n faça una idea així de boja. És necessari explicar-li tranquil·lament el seu error, mostrar-li que no es tracta d'això, que es tracta abans que res de no deixar els dissidents preparar tranquil·lament al seu refugi una nova traïció, que cal agafar-los pel coll i ficar-los, violentament, davall la pressió popular davant el proletariat i obligar aquests senyors a respondre a la preguntes molt concretes que els plantegem.

El perquè del Front Únic

Quan veiem Terracini dir que tenim altres mètodes d'acció, que estem a favor de la revolució i que ells estan en contra de la revolució, hi estem completament d'acord.

Però si açò fos clar per a tots els obrers no caldria abordar la qüestió del front únic. Naturalment que estem a favor de la revolució, i que ells n'estan en contra; però el proletariat no ha comprès aquesta diferència; cal demostrar-la-hi.

El camarada Terracini respon:

“Però ho fem, hi ha nuclis comunistes als sindicats; els sindicats tenen una gran importància. Ho demostrem en la propaganda.”

La propaganda no en resultarà prohibida per aquest discurs: la propaganda és sempre excel·lent, és la base de tot. Però es tracta de combinar-la i d'adaptar-la a noves condicions i a la importància del partit com a organització.

Heus aquí un petit incident que és força significatiu. El camarada Terracini diu:

“Quan hàgem llençat la nostra crida a favor d’una acció general del proletariat, haurem conquerit la majoria en les organitzacions gràcies a la nostra propaganda.”

“La majoria”... de seguida, la delicada mà de l’autor ha fet una correcció: “quasi la majoria”. Un punt en què estem d’acord. Però “quasi la majoria”, vol dir en bon francès, em sembla, la minoria i en rus també.

Camarades, fins i tot la majoria no és la totalitat.

“Tenim la majoria: tenim amb nosaltres les quatre setenes parts del proletariat”. Però quatre setenes parts del proletariat, no són la totalitat, i les tres setenes que queden poden molt bé sabotejar una acció de masses. I la quasi majoria, és només tres setenes parts de la classe obrera. Gràcies a la propaganda, tenim darrere de nosaltres tres setenes parts però cal guanyar les quatre setenes parts. No és una cosa molt fàcil, camarada Terracini, i si hom creu que repetint els mètodes que s’han emprat per a guanyar les tres setenes parts es guanyaran les altres quatre parts es cau en un error, perquè, quan el partit esdevé més gran aquests mètodes han de canviar. Al començament, quan el proletariat veu aquest petit grup revolucionari intransigent que diu: “al diable els reformistes! Al diable l’estat burgès!”, aplaudeix i diu: “Molt bé!” Però quan veu tres setenes parts de l’avantguarda organitzades amb els comunistes i no hi ha grans canvis al terreny de les discussions, dels mítings, llavors s’enujja, el proletariat, s’enujja i calen nous mètodes per a demostrar-li que ja que som un gran partit, podem participar en la lluita immediata.

I, per a demostrar-ho, és necessària l’acció de conjunt del proletariat; cal assegurar-la i no deixar-li a altres la iniciativa.

Quan els obrers diuen: “Ens importa poc la vostra revolució de demà! Volem entaular batalla, ara, per a servir les nostres vuit hores de treball!” som nosaltres qui hem de prendre la iniciativa de la unió en la batalla del present.

Al terreny sindical

El camarada Terracini diu: “No cal prestar molta atenció als socialistes. No hi ha res que fer amb ells. Però cal prestar atenció als sindicats”. Afegeix després: “Açò no és nou. Ja en el II Congrés de la Internacional Comunista, s’hi digué, potser inconscientment: l’escissió en els partits polítics, però la unitat als sindicats.” No comprenc del tot. He subratllat aquesta part del seu discurs amb tinta roja i després amb blava per a expressar la meua sorpresa. “Diguérem en el II Congrés, “potser inconscientment...””

TERRACINI.- Fou en la polèmica amb Zinoviev... Era irònic; vostè no estava a la sala quan jo parlí.

TROTSKI.- Fem, doncs, açò a una banda i s'ho enviarem embolicat a Víctor Méric. Té el monopoli de la ironia.

INTERRUPCIONES.- També en Itàlia es fa el mateix... ja veieu... També a Moscou.

TROTSKI.- Malauradament, ja que açò m'ha induït a error. No escindir els sindicats? Què vol dir açò? El més perillós del discurs del camarada Renault, que he llegit amb gran interès, i on he trobat coses molt instructives per a comprendre l'estat d'ànim del Partit Comunista francès, és la seua afirmació que, en aquest moment, no tenim res a fer no sols amb els dissidents del partit sinó també amb la CGT reformista. Heus aquí qui presta un inesperat suport als anarquistes més maldestres, em permet dir, de la CGT Unitària. En el moviment sindical, precisament, heu aplicat la teoria del front únic; l'heu aplicada amb èxit, i si teniu ara 300.000 adherents en comparació amb els 200.000 de Jouhaux, és en la seua meitat, n'estic ben segur, gràcies a la tàctica del front únic, puix, en el moviment sindical, on es tracta d'englobar els proletaris de totes les opinions, de totes les tendències, hi ha la possibilitat de lluitar pels interessos immediats. Si volem escindir els sindicats seguint les tendències, això seria un suïcidi.

Hem dit: no, aquest terreny és per a nosaltres. Com som independents en tant que comunistes, tenim totes les possibilitats de maniobrar, de dir obertament allò que pensem, de criticar els altres; entrem als sindicats amb aquesta concepció i estem segurs que conquerirem la majoria en un termini de temps determinat.

Jouhaux ha vist que aquest terreny se li escapava. El nostre pronòstic era completament just. És necessària la unitat d'acció. Era la nostra tàctica. L'heu explicat vosaltres mateix dient: "Quan Jouhaux començà la seua maniobra d'escissió, els revolucionaris el denunciàrem davant les masses com el destructor de la unitat sindical." Naturalment, és el sentit de la teoria del Front Únic. Lluitant contra els reformistes, contra els dissidents, com els heu denominat, contra els sindicalistes reformistes i patrioters, etc., cal llençar a sobre d'ells la responsabilitat de l'escissió, cal pressionar-los sempre, obligar-los a pronunciar-se sempre sobre la possibilitat d'una acció de lluita de classes, cal col·locar-los en el compromís de dir obertament: "no" davant la classe obrera, cal pressionar-los cap avant. Avui en dia tenim una situació; d'ací a dos anys potser tindrem la revolució. En l'interval de temps tindrem un moviment sempre més profund de la classe obrera. I creieu que Jouhaux i els Merrheim es

quedaran quiets? No, faran un pas, dos passos cap avant i, com hi haurà obrers que no els hauran volgut seguir, això provocarà en el seu àmbit una nova escissió. Ens aprofitarem. És un tàctica, naturalment, una tàctica del moviment, una tàctica molt flexible, però alhora completament enèrgica, perquè la direcció continuarà essent la mateixa. I si creieu, com el camarada Terracini, que quan arriben grans esdeveniments la unitat d'acció es realitzarà per si mateixa, no ho impedirem. Però en l'hora actual, no hi ha grans esdeveniments, i no hi ha raons que es tinguen en compte en les nostres propostes sobre el Front Únic...

TERRACINI.- Mai ho he dit.

TROTSKI.- Potser m'haja equivocat, potser no ho heu dit; però aquest argument ha estat presentat aquí, ho he vist en les actes taquigràfiques. S'hi diu: si els esdeveniments es desenvolupen... Però i si no hi ha grans esdeveniments? Ara bé, afirmo, crec que és un axioma que un dels grans obstacles als grans esdeveniments, un dels obstacles psicològics per al proletariat, és el fet que existeixen massa organitzacions polítiques i sindicals i que no comprenen els motius: no veuen com podrien escollir. Aquest obstacle psicològic té una gran importància, negativa naturalment; és el resultat d'una situació que no ha estat creada per nosaltres, però hem d'oferir al proletariat la possibilitat de comprendre la situació. Proposem a una organització tal o qual acció immediata; està completament dins de la lògica de les coses. I afirmo que si la CGT Unitària adopta la tàctica que consisteix en descurar la CGT jouhauxista, seria el major error que es podria cometre actualment a França. I si el partit comet aquest error, serà aixafat sota el seu pes, perquè 300.000 obrers revolucionaris als sindicats, però, camarades, és un mínim, 300.000 obrers és per poc el vostre partit a penes doblat per elements diversos, això és tot. On està el proletariat francès? Em direu: "Però no està amb Jouhaux". Cert. Però jo dic que els obrers que no estan en les organitzacions, els obrers més desencantats o els més inactius, poden molt bé ésser arrossegats per nosaltres durant una crisi revolucionària aguda: però, en una època d'estancament, es posaran més de la banda de Jouhaux, perquè, què representa Jouhaux? La peresa de la classe obrera. Heus aquí què representa. I el fet que només tingueu 300.000 obrers demostra que encara queda molta peresa en la classe obrera francesa.

Fins i tot hi ha un altre perill. Si la CGT Unitària simplement gira l'esquena a la Confederació reformista i intenta conquerir les masses mitjançant la propaganda revolucionària, pot cometre errors com la minoria revolucionària ja els en cometé. Sabeu molt bé que el moviment sindical, les accions sindicals, són qüestions força difícils de maniobrar; sempre cal pensar en les grans reserves de masses endarrerides a les que representa Jouhaux, i si menyspreem Jouhaux, això vol dir que menyspreem les masses obreres endarrerides.

Qüestió plantejada: la trobada de les tres internacionals

Hi ha una qüestió urgent: la qüestió de la conferència de les tres internacionals. Camarades, hom diu: “No estem preparats per a aquesta idea de col·laboració internacional amb aquells que hem denunciat, amb els de la II i II i mitja internacionals.”

Sí, convindria preparar els ànims per a esdeveniment de semblant envergadura. És just. Aquesta qüestió ha provocat una viva agitació. Però quina n’és la causa? Aquesta Conferència de Ginebra que ha arribat molt inesperadament. Quan rebérem aquesta invitació personal dirigida al camarada Lenin fou un fet completament inesperat. I si aquesta conferència s’arriba a convocar vertaderament, si es realitza, la conferència de Ginebra o de Roma, llavors, fixarà més o menys el destí del món mentre la burgesia puga fer-ho. I se sentirà, en el proletariat, la necessitat de fer alguna cosa. Naturalment, nosaltres, comunistes, incentivarem tota acció possible, mitjançant la propaganda, mítings o demostracions; però existeix entre els obrers, en la classe obrera tota sencera, en Alemanya, a França, en tot el món, el sentiment, potser vague, de l’obligació, de la necessitat de fer quelcom per tal d’orientar un poc els treballs d’aquesta Conferència d’acord amb els interessos del proletariat.

La Internacional II i mitja pren la iniciativa d’una Conferència i ens hi invita. Cal pronunciar-s’hi: sí o no. Si diem: sou uns traïdors, açò ja s’ha dit moltes vegades repetides i sempre amb justícia. Ells ens diran: “nosaltres, els de la II i els de la II i mitja, volem avui en dia exercir una pressió sobre la conferència diplomàtica burgesa mitjançant la veu del proletariat mundial; i vos invitem, a vosaltres els comunistes.” I nosaltres responem: “Sou uns traïdors, canalles (que algú s’encarregue que aquesta paraula siga ratllada a les actes), i no hi anirem”. Naturalment, el nostre auditori comunista estarà completament convençut perquè ja ho està. No tenim, doncs, necessitat de convèncer-lo de nou. Però els altres, els adherents a la Internacional II i a la II i mitja, hi ha obrers entre ells? És l’única qüestió que té importància. Si dieu: “No, els menxevics han perdut tota influència en tot arreu”, llavors, no em preocupe de la conferència de les internacionals II i II i mitja. Però digueu-ho. De fet, els obrers que recolzen la Internacional II i la II i mitja són, malauradament, més nombrosos que els obrers que recolzen la III Internacional.

Què fer?

El sol fet que és necessari tenir en compte és que Friedrich Adler ha dit, dirigint-se a nosaltres: “Vos invitem a participar en una conferència que es proposa pressionar la burgesia, la seua diplomàcia.” Igualment inviten els obrers del món sencer. Si, per tota resposta, ens limitem a dir: “Sou socialtraïdors”, serà una desventurada resposta. I els Scheidemann, els Friedrich Adler i tots els altres es dirigiran a la classe obrera i li diran: “Heus aquí: els comunistes

pretenen que som uns traïdors; però, quan ens dirigim a ells i quan els invitem a col·laborar amb nosaltres per un curt espai de temps i amb objectius concrets, refusen fer-ho.” Ho sabeu, serve en reserva aquesta denominació de traïdors i canalles per a després, o fins i tot durant, la conferència. Però no és ara, no és en la lletra de resposta on podem dir: “Rebutgem perquè sou uns canalles i traïdors.” Aquesta conferència està completament assegurada? Ho ignore. Hi ha camarades que són optimistes al respecte, n’hi ha d’altres que ho són menys. Però si la conferència no arriba a realitzar-se serà perquè no ho han volgut els Scheidemann. Aleshores traurem la lliçó del fet: “mireu, camarades, direm, les vostres II i II i mitja; són incapaces de realitzar allò que elles mateixes proposen”. I, no sols nosaltres, comunistes, serem aplaudits pels nostres camarades, sinó que una part dels seguidors de Scheidemann hauran prestat atenció i diran: “Hi ha quelcom, s’ha proposat un acord, però els socialdemòcrates alemanys no l’han volgut”. I llavors, la lluita entre nosaltres i els Scheidemann tornarà a començar. Els haurem portat al terreny més ampli i favorable per a nosaltres.

No sé, camarades, si es pot retardar aquesta conferència; és cert que açò no depèn dels nostres desitjos. Per a preparar la mentalitat obrera, serà molt important. Però ara se’ns proposa aquesta conferència de Ginebra i nosaltres hem de respondre.

I si, en la Federació del Sena, hi ha un obrer que exclama: “El meu partit vol reunir-se amb Jouhaux. No! Trenque el meu carnet!”, nosaltres li direm: “El meu benvolgut amic, has muntat en còlera, ara. Tingues un poc de paciència.” I si tanca la porta, sentirem molt la seua sortida però serà el seu error. I, en algunes setmanes, quan llija les novetats de la conferència de Berlín, quan veja que Cachin i els delegats dels altres partits comunistes hi participen, que parlen i agiten de forma comunista; després, igual que abans, de la conferència continuarà la mateixa lluita, però els nostres adversaris es veuran més desemascarats que abans de la conferència, llavors, l’haurem convençut, a ell i a tots els altres comunistes i, al mateix temps, el nostre objectiu s’haurà assolit. És per això que crec que hem de respondre unànimement, no a través de fórmules ja rituals sense canviar res sinó respondre:

“Sí, estem disposats, com a representants dels interessos revolucionaris del proletariat mundial a intentar, davant aquesta temptativa nova de les internacionals II i II i mitja d’enganyar una altra vegada més el proletariat, a intentar d’obrir-los els ulls sobre la política criminal d’aquestes dues internacionals.”

26 de febrer de 1922